

واکاوی ۶۵۳۵ میلیارد تومان خسارت اقتصادی جنگ ۸ ساله

ردپای ویرانی

گروه گزارش: جنگ تحمیلی، فراتر از روایت‌های میدانی، فصلی از ویرانی‌های اقتصادی بود که پیامدهای آن تا دهه‌ها بر پیکره توسعه ایران سایه انداخت. ارزیابی دقیق خسارت‌های مادی جنگ که به دلیل درهم‌تنیدگی با آسیب‌های انسانی و زیرساختی، فرآیندی پیچیده و چندلایه بود، سرانجام با تشکیل کمیسیون‌های سه‌گانه حقوقی، نظامی و اقتصادی در دستور کار قرار گرفت. حاصل این تکاپوی کارشناسی، گزارشی جامع در سال ۱۳۶۹ بود که سیمای اقتصاد ملی را پس از پایان دوران دفاع مقدس ترسیم کرد. مطابق این سند، مجموع خسارت‌های مستقیم و غیرمستقیم جنگ معادل ۶ هزار و ۵۳۵ میلیارد تومان برآورد شد؛ رقمی که در آن زمان و با نرخ‌های ارزی دهه ۶۰، بیش از ۲۴۸ میلیارد دلار بار مالی بر اقتصاد ایران تحمیل کرد. این گزارش نه تنها ابعاد ویرانی ساختمان‌ها، تأسیسات و ماشین‌آلات را هویدا ساخت، بلکه به عمق شکافی اشاره داشت که در فرصت‌های توسعه و تولید ملی پدید آمد.

تفکیک آسیب‌های مستقیم و غیرمستقیم

تومانی(بازخوانی شود، ارزش ریالی خسارات به بیش از ۶ هزار و ۴۵۹ هزار میلیارد تومان می‌رسد که به تنهایی رقمی فراتر از سه برابر حجم نقدینگی کشور در آن برهه است.

جنگ ۳ هزار و ۸۱ میلیارد تومان خسارت مستقیم و ۳ هزار و ۴۵۴ میلیارد تومان خسارت غیرمستقیم به بار آورد. نکته حائز اهمیت آنجاست که اگر خسارات ارزی جنگ بر مبنای نرخ‌های ارزی سال‌های اخیر (مثلا دلار ۲۶ هزار

ماشین‌آلات و مواد اولیه است؛ در حالی که خسارت‌های غیرمستقیم، هزینه‌های ناشی از عدم‌تولید (به‌دلیل تخریب ظرفیت‌های سرمایه‌ای) و همچنین منابع اختصاص‌یافته به هزینه‌های دفاعی را شامل می‌شود. طبق محاسبات،

براساس گزارش سازمان برنامه و بودجه، خسارت‌های جنگ به دو دسته «مستقیم» و «غیرمستقیم» تقسیم می‌شود. خسارت مستقیم شامل نابودی ساختمان‌ها، تأسیسات،

خدمات در صدر آسیب‌ها

پس از آن، بخش نفت با ۲۳.۹۶ درصد (حدود ۷۳۸ میلیارد تومان) در رتبه دوم قرار دارد؛ موضوعی که به‌دلیل وابستگی اقتصاد ایران به درآمدهای نفتی، مشکلات ساختاری عمیقی را برای کشور ایجاد کرد. بخش‌های کشاورزی و صنعت نیز به ترتیب سهم‌های ۵.۷۹ و ۵.۲۵ درصدی از کل خسارات مستقیم را متحمل شدند.

تحلیل خسارات مستقیم بر اساس گروه‌های اقتصادی نشان می‌دهد که بخش خدمات با تحمیل نزدیک به ۶۰ درصد از کل خسارات (هزار و ۸۳۹ میلیارد تومان)، بیشترین ضربه را دریافت کرده است. در این میان، بخش «خدمات عمومی» با سهم ۵۱.۱۹ درصدی از کل خسارات این بخش، بیانگر شدت تهاجم به بنیه اجرایی و اداری کشور است.

پیک خسارات در سال ۱۳۶۵

گونه‌ای که خسارات در این سال به ۱۶.۱۰ درصد از کل حجم آسیب‌ها رسید، در حالی که سال‌های ابتدایی جنگ به‌دلیل ماهیت محدودتر درگیری‌ها در مقیاس سراسری، سهم کمتری از خسارات ریالی را ثبت کرده‌اند.

بررسی سالانه خسارات مستقیم نشان می‌دهد شدت آسیب‌ها با گذشت زمان افزایش یافته است. سال ۱۳۶۵ با ثبت ۲۷.۲۵ درصد از کل خسارات (۸۴۹ میلیارد تومان)، ویرانگرترین سال جنگ برای زیرساخت‌های اقتصادی ایران بوده است. این روند صعودی از سال ۱۳۶۱ آغاز شد، به

رکوردداران ویرانی

با سهم ۳۲.۲ درصد و «ماشین‌آلات و تجهیزات» با سهم ۳۱ درصدی قرار دارند. جالب آنکه خسارت مستقیم وارده بر ساختمان و ماشین‌آلات، معادل ۱۰۳ درصد کل سرمایه‌گذاری‌های جدید کشور در طول دوران جنگ بوده که نشان‌دهنده عمق تهاجم به زیرساخت‌های مولد اقتصاد است.

در میان بخش‌های آسیب‌دیده، نابودی «مواد و کالا» با سهم ۳۶.۸ درصدی از خسارات مستقیم (بالغ بر هزار و ۱۳۳ میلیارد تومان)، بیشترین وزن را داشته است. این حجم از تخریب، زنجیره تأمین کارخانه‌ها و شهرها را با بحران جدی مواجه کرد. در رتبه‌های بعدی، «ساختمان و تأسیسات»

خوزستان در کانون آسیب‌ها

لرستان، ایلام، تهران و کرمانشاه در رتبه‌های بعدی آسیب‌پذیری قرار دارند. این در حالی است که بسیاری از استان‌های مرکزی و شمالی کشور سهمی کمتر از یک‌صدم درصد از خسارات مستقیم داشته‌اند که این توزیع نامتوازن، اثرات منطقه‌ای جنگ را به وضوح نمایش می‌دهد.

بررسی توزیع استانی خسارات، گویای آن است که استان‌های مرزی در جنوب کشور بیشترین بار ویرانی‌ها را بر دوش کشیده‌اند. استان خوزستان به تنهایی ۳۴.۲۷ درصد از کل خسارات مستقیم جنگ را به خود اختصاص داده و بیش از هزار میلیارد تومان آسیب دیده است. پس از آن، استان‌های

سخن پایانی

اگرچه ارقام ارائه شده در گزارش سازمان برنامه و بودجه، تصویری از ابعاد مادی جنگ هشت‌ساله را ارائه می‌دهد، اما این اعداد تنها بخشی از حقیقت است. خسارت‌های غیرمادی، هزینه‌های انسانی و به ویژه فقدان ارزشمندترین سرمایه کشور یعنی جوانان شهید، در قالب هیچ فرمول اقتصادی نمی‌گنجد. ارقام ۶۵۳۵ میلیارد تومانی و بیش از ۲۴۸ میلیارد دلاری، سندی از تحمیل هزینه‌های سنگین بر توسعه کشور است که پیامدهای آن در کاهش فرصت‌های سرمایه‌گذاری و توقف چرخه‌های تولید، سال‌ها پس از جنگ نیز ملموس بود. یادآوری این اعداد، نه تنها واکاوی گذشته، بلکه درسی برای درک اهمیت ثبات اقتصادی است.

وزارت راه و شهرسازی

اداره کل راه و شهرسازی جنوب استان سیستان و بلوچستان (ایران شهر)

فراخوان مناقصه عمومی همزمان با ارزیابی کیفی (فشرده)

اداره کل راه و شهرسازی جنوب استان سیستان و بلوچستان (ایران شهر) در نظر دارد پروژه‌های ذیل را :

موضوع پروژه	محل اجرا	مبلغ برآورد اولیه (ریال)	مبلغ تضمین شرکت در مناقصه (ریال)	زمان بازگشایی پاکت‌ها	فهرست بهاء
احداث مجتمع تجاری - اداری یاس (صیاد ۴ چابهار)	چابهار	۱۰۳,۳۱۹,۴۴۷,۲۲۶	۵۱۶۵۹۷۲۳۶۶	۱۴۰۵/۰۷/۱۲ ساعت ۸:۱۵ صبح	فهرست بهاء رشته ابنیه، تأسیسات مکانیکی و توزیع نیروی برق سال ۱۴۰۴
آماده‌سازی اراضی سایت طرح اقدام ملی کنار عیدگاه چابهار (شامل تکمیل عملیات خاکریز، زیراساس و کانال‌های هدایت آب سطحی)	چابهار	۱۰,۷۳۰,۰۰۱,۴۸۳,۲۱۸	۴۶۸۴۰۰۲۹۶۴۴	۱۴۰۵/۰۷/۱۲ ساعت ۸:۳۰ صبح	بخشنامه تجمیعی فهرست بهاء واحد پایه راه، باند فرودگاه و راه‌آهن سال ۱۴۰۴
آماده‌سازی اراضی طرح اقدام ملی شهر چابهار- پشت ترمینال (شامل عملیات خاکریز، روسازی، آسفالت و کانال‌های هدایت آب سطحی)	چابهار	۱,۴۹۴,۳۸۷,۹۰۳,۷۴۷	۵۵۲۲۵۷۵۸۰۷۵	۱۴۰۵/۰۷/۱۲ ساعت ۸:۴۵ صبح	بخشنامه تجمیعی فهرست بهاء واحد پایه راه، باند فرودگاه و راه‌آهن سال ۱۴۰۴
احداث قسمتی از محور گردپور لجستیک بندر شهید بهشتی تا سهراهی پلیس‌راه شهر چابهار	چابهار	۹۰,۴۸۰,۱۲۴,۹۹۶,۴۵۱	۲۰۰۴۶۱۲۴۹۹۶۵	۱۴۰۵/۰۷/۱۲ ساعت ۹:۰۰ صبح	فهرست بهاء واحد پایه راه، باند فرودگاه و راه‌آهن سال ۱۴۰۴

مهلت دریافت اسناد مناقصه از ساعت: ۸ صبح مورخ ۱۴۰۵/۰۶/۱۸ الی ۷ بعدازظهر مورخ ۱۴۰۵/۰۶/۲۱

آخرین مهلت بارگذاری اسناد در سایت جهت شرکت در مناقصه: ساعت ۸:۰۰ صبح مورخ ۱۴۰۵/۰۷/۱۲

ضمناً پاکت الف به آدرس: استان سیستان و بلوچستان - شهر ایران شهر - خیابان کشاورز شمالی - اداره

کل راه و شهرسازی جنوب استان سیستان و بلوچستان (ایران شهر) - دبیرخانه اداره کل تحویل گردد. کدپستی: ۹۹۱۶۷۱۸۵۸۷، تلفن: ۰۵۴-۳۷۲۱۳۱۰۳، فکس: ۰۵۴-۳۷۲۱۳۱۰۳

حداقل پایه مورد نیاز: بر اساس بخشنامه شماره ۶۹۴۳۲ مورخ ۱۳۹۴/۴/۳۰ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

موضوع: حداکثر ظرفیت کاری مجاز پیمانکاران

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۵/۰۶/۱۸

تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۵/۰۶/۲۱